

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 1 października 2020 r.
(OR. en)

11225/20
ADD 3

JAI 751
FREMP 81
AG 45
POLGEN 168

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej
(podpisał dyrektor Jordi AYET PUIGARNAU)

Data otrzymania: 30 września 2020 r.

Do: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, sekretarz generalny Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: SWD(2020) 302 final

Dotyczy: DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r. Rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności w Czechach Towarzyszący dokumentowi: KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r. Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument SWD(2020) 302 final.

Załącznik: SWD(2020) 302 final

Bruksela, dnia 30.9.2020 r.
SWD(2020) 302 final

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI

**Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r.
Rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności w Czechach**

Towarzyszący dokumentowi:

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r.
Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} - {SWD(2020) 305 final} -
{SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

STRESZCZENIE

W Czechach szereg istotnych reform systemu wymiaru sprawiedliwości jest obecnie na etapie realizacji lub przygotowania, w tym reforma prokuratury, procedury obsadzania wolnych stanowisk sędziowskich oraz systemu dyscyplinarnego sędziów i prokuratorów. Reformy te mogłyby się przyczynić do zwiększenia przejrzystości oraz ograniczenia wpływu władzy wykonawczej na powoływanie, awansowanie oraz odwoływanie sędziów i prokuratorów. Niektóre ograniczone aspekty proponowanych reform, w szczególności dotyczące prokuratorów wyższego szczebla, budzą pewne obawy. W odniesieniu do jakości systemu wymiaru sprawiedliwości skuteczne wprowadzenie elektronicznego systemu zarządzania dokumentami przyczyniłoby się do cyfryzacji i zwiększenia dostępności sądów. Jeżeli chodzi o proponowane podniesienie wysokości opłat sądowych, pojawiły się wątpliwości dotyczące jego wpływu na dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

Ramy prawne i instytucjonalne służące zwalczaniu korupcji zasadniczo funkcjonują. Podjęto szereg inicjatyw mających na celu zwiększenie przejrzystości i rozliczalności, w szczególności utworzono rejestr umów oraz uchwalono nową ustawę o powoływaniu członków organów w przedsiębiorstwach państwowych. Szereg istotnych środków legislacyjnych wciąż oczekuje jednak na przyjęcie, na przykład projekty ustaw o lobbingu i ochronie sygnalistów, a także projekt ustawy o rozszerzeniu mandatu Najwyższej Izby Kontroli. Prowadzone są dochodzenia i audyty – zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim – dotyczące potencjalnych konfliktów interesów i wykorzystywania funduszy unijnych. Pojawiły się obawy, że nie prowadzi się odpowiedniej liczby postępowań w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu. Wykryto pewne niedociągnięcia, jeżeli chodzi o ramy uczciwości zawodowej mające zastosowanie do członków parlamentu.

W Karcie praw podstawowych i podstawowych wolności transponowanej do czeskiej ustawy konstytucyjnej, w art. 17 zagwarantowano wolność wypowiedzi i prawo do informacji oraz wyraźnie zakazano cenzury. Sektor mediów jest wciąż narażony na ryzyko związane z wpływem właścicieli mediów na materiał redakcyjny oraz z brakiem przepisów szczególnych regulujących przejrzystość własności mediów. Wydaje się, że czeska Rada Radiofonii i Telewizji skutecznie wykonuje swoje zadania, chociaż zaobserwowano rosnącą polaryzację ostatnich decyzji dotyczących przekazów medialnych na temat niektórych kwestii szczególnie delikatnych pod względem politycznym.

Mechanizmy kontroli i równowagi w Czechach są dobrze ugruntowane. Przeprowadzanie ocen skutków oraz konsultacje z zainteresowanymi stronami stanowią ugruntowane praktyki w procedurze ustawodawczej, przy czym podejmowane są starania na rzecz dalszego zwiększania przejrzystości procesu legislacyjnego. Niektóre organizacje społeczeństwa obywatelskiego wzywają jednak do bardziej systematycznego uczestnictwa w procesie legislacyjnym zainteresowanych stron będących przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego. Chociaż społeczeństwo obywatelskie jest dynamiczne i zróżnicowane, rosną naciski na niektóre rodzaje NGO, w szczególności w obszarze migracji. Funkcjonuje instytucja Rzecznika Praw Obywatelskich, nie powołano jednak jeszcze krajowej instytucji praw człowieka. Podejmowane są inicjatywy na rzecz organizowania regularnych debat na tematy związane z praworządnością, w szczególności przez Senat.

I. SYSTEM WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Czeski system wymiaru sprawiedliwości obejmuje osiemdziesiąt sześć sądów powiatowych (*okresní soud*), osiem sądów regionalnych (*krajský soud*), dwa sądy wyższe (*vrchní soud*), Sąd Najwyższy i Najwyższy Sąd Administracyjny¹. Centralnym organem państwa odpowiedzialnym za sprawowanie nadzoru administracyjnego nad działalnością sądów jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Ministerstwo Sprawiedliwości sprawuje państwowy nadzór administracyjny nad działalnością sądów wyższych, regionalnych i powiatowych w zakresie przewidzianym w przepisach² bezpośrednio albo za pośrednictwem prezesów tych sądów. Niektóre czynności wchodzące w zakres centralnego państwowego nadzoru administracyjnego wykonują prezesi obydwu Sądów Najwyższych. Wspomniane organy uwzględniają opinie odpowiednich rad sędziowskich działających przy Sądzie Najwyższym, Najwyższym Sądzie Administracyjnym, sądach wyższych, sądach regionalnych i większych sądach powiatowych. Sędziów powołuje Prezydent Republiki spośród kandydatów wybranych przez prezesów sądów regionalnych i przedstawionych przez Ministra Sprawiedliwości. Prokuratura jest częścią władzy wykonawczej. Prokuratorów powołuje Minister Sprawiedliwości na wniosek Prokuratora Generalnego na czas nieokreślony. Prokuratora Generalnego powołuje i odwołuje rząd na wniosek Ministra Sprawiedliwości³. Izbę Adwokacką utworzono na mocy ustawy i jest ona niezależna. Sprawuje ona nadzór administracyjny nad wykonywaniem zawodu adwokata oraz zapewnia samoregulację w tym obszarze. Samorządność Izby ograniczają uprawnienia Ministra Sprawiedliwości w obszarach wymienionych w ustawie⁴.

Niezależność

Reforma procedury obsadzania wolnych stanowisk sędziowskich jest obecnie przedmiotem obrad w parlamencie. Celem tej reformy⁵ jest zwiększenie przejrzystości i rozliczalności w ramach procedury obsadzania wolnych stanowisk sędziowskich w sądach powszechnych, a także wyboru prezesów sądów. Procedura obsadzania wolnych stanowisk sędziowskich nie jest obecnie uregulowana w przepisach. W praktyce kandydatów nominują prezesi sądów regionalnych, którzy przekazują listę Ministerstwu Sprawiedliwości. Po jej przeanalizowaniu Minister przekazuje ostateczną listę kandydatów Prezydentowi Republiki, który formalnie powołuje sędziów. Kandydatów na prezesów sądów wyższych i regionalnych proponuje Minister Sprawiedliwości⁶. Jeżeli Prezydent Republiki odmówi powołania kandydata na stanowisko sędziowskie, ma obowiązek podać powody swojej decyzji. Decyzje Prezydenta w sprawie powołania sędziego podlegają kontroli sądowej przed sądem administracyjnym⁷. Proponowane zmiany mają na celu stworzenie bardziej przejrzystego

¹ Ponadto wyspecjalizowane izby administracyjne w sądach regionalnych działają w charakterze sądów administracyjnych pierwszej instancji.

² Ustawa nr 6/2002 Zb.U. o sądach i sędziach.

³ Sposób powoływania i odwoływania prokuratorów wyższego szczebla stanowi element reformy zaproponowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości w czerwcu 2019 r.

⁴ Uwagi przekazane przez Czechy na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r., s. 6, oraz uwagi przekazane przez czeską Izbę Adwokacką na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r., s. 13.

⁵ Nowelizacja ustawy nr 6/2002 Zb.U. o sądach i sędziach. Oprócz zmiany procedury obsadzania wolnych stanowisk sędziowskich proponowana nowelizacja obejmuje również bardziej szczegółowe uregulowanie dodatkowej działalności sędziów oraz zmiany zasad dotyczących ławników.

⁶ Ustawa nr 6/2002 Zb.U. o sądach i sędziach oraz wykresy 61, 62 i 65, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2018 r.

⁷ Decyzje podlegają kontroli sądowej m.in. w odniesieniu do prawa do równych warunków dostępu do wybieralnych i innych funkcji publicznych oraz do prawa do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki.

i jednolitego systemu obsadzania wolnych stanowisk sędziowskich i wyboru prezesów sądów w oparciu o precyzyjne, obiektywne i jednolite kryteria⁸. W ramach reformy określono również skład komisji selekcyjnych wybierających kandydatów na stanowiska prezesów sądu w sądach wyższych, regionalnych i powiatowych. Komisja taka składałaby się z pięciu członków, z których dwóch reprezentowałoby władzę wykonawczą, a trzech – władzę sądowniczą, przy czym skład komisji selekcyjnych odpowiedzialnych za ocenę kandydatów jest doprecyzowany w zależności od danego stanowiska⁹. Celem reformy jest to, by znaczna część członków komisji rekomendujących ostateczną listę kandydatów do powołania wywodziła się ze środowiska sędziowskiego, co jest zgodne z zaleceniami Rady Europy¹⁰.

Postrzeganie niezależności sądów przez ogół społeczeństwa i przedsiębiorstwa jest na średnim poziomie. Niezależność sądów jest postrzegana jako „dość dobra lub bardzo dobra” przez 56 % ogółu społeczeństwa i 44 % przedsiębiorstw. W ostatnich latach nastąpił ogólny wzrost tych wartości¹¹.

Projekt reformy systemu dyscyplinarnego sędziów, prokuratorów i komorników jest obecnie przedmiotem obrad parlamentu¹². Jego deklarowanym celem jest – z jednej strony – wzmocnienie gwarancji legalności postępowań przez wprowadzenie systemu apelacyjnego oraz – z drugiej strony – zwiększenie efektywności postępowań. W obecnym systemie nie ma możliwości odwołania się od orzeczenia sądu dyscyplinarnego, który jest specjalnym wydziałem Najwyższego Sądu Administracyjnego¹³. Reforma wprowadziłaby dwustopniowy system dyscyplinarny, w którym sądy wyższe pełniłyby rolę sądów pierwszej instancji, a Sąd Najwyższy i Najwyższy Sąd Administracyjny – sądów apelacyjnych. Tego rodzaju reforma przyczyniłaby się do wzmocnienia niezależności sądów, co jest zgodne z zaleceniami Rady Europy¹⁴.

Orzeczenia Najwyższego Sądu Administracyjnego z dnia 27 kwietnia 2006 r., nr 4 Aps 4/2005, oraz z dnia 21 maja 2008 r., nr 4 Ans 9/2007.

⁸ Nowelizacja ustawy nr 6/2002 Zb.U. o sądach i sędziach. W przypadku przyjęcia nowelizacji proponowany system obsadzania wolnych stanowisk sędziowskich będzie się składał z pięciu etapów: 1. praktyk w charakterze aplikanta sędziowskiego; 2. egzaminu sędziowskiego; 3. procedury naboru na urząd asesora sądowego; 4. praktyk w charakterze asesora sądowego; oraz 5. otwartego konkursu na stanowisko sędziowskie. Kandydaci wykonujący inne zawody prawnicze (na przykład adwokaci, notariusze, komornicy lub prokuratorzy) również mogą kandydować na stanowisko asesora sądowego lub sędziego.

⁹ Na przykład w przypadku wyboru prezesa sądu wyższego lub regionalnego proponuje się, by członkami komisji selekcyjnej byli: Wiceminister Sprawiedliwości, ekspert z Ministerstwa Sprawiedliwości, prezes (lub upoważniony do występowania w jego imieniu wiceprezes) sądu regionalnego lub sądu wyższego, którego dotyczy konkurs na stanowisko prezesa, prezes (lub wiceprezes) sądu regionalnego lub sądu wyższego, którego nie dotyczy konkurs na stanowisko prezesa, oraz prezes Sądu Najwyższego lub wyznaczony wiceprezes Sądu Najwyższego.

¹⁰ Rekomendacja CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów Rady Europy, pkt 47. Jeżeli chodzi o procedurę powoływania sędziów z perspektywy niezawisłości i bezstronności sędziów, zob. sprawy połączone C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K., pkt 124–125 oraz 133–134; sprawa C-272/19, Land Hessen, pkt 54–60.

¹¹ Wykresy 44 i 46, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r. Kategoryzacja poziomu postrzeganej niezależności sądów przedstawia się w następujący sposób: bardzo niski (poniżej 30 % respondentów postrzega niezależność sądów jako dość dobrą i bardzo dobrą); niski (30–39 %), średni (40–59 %), wysoki (60–75 %), bardzo wysoki (powyżej 75 %).

¹² Ustawa nr 7/2002 Zb.U. o postępowaniach dotyczących sędziów, prokuratorów i komorników.

¹³ Można wnieść o wznowienie postępowania w przypadku ujawnienia uprzednio nieznanymi informacjami, a także wnieść skargę konstytucyjną; środków tych nie uznaje się jednak za zwyczajne środki zaskarżenia.

¹⁴ CDL-AD(2016)017, lista kontrolna dotycząca praworządności, pkt 78, CM/Rec(2010)12, pkt 69, oraz CDL-AD(2010)004, pkt 43. Jak wynika z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości (C-216/18 PPU, LM, 25 lipca 2018 r., pkt 67): „Wymóg niezawisłości zakłada również, że system środków dyscyplinarnych dla osób, którym powierzono zadanie sądenia, przewiduje niezbędne gwarancje w celu uniknięcia ryzyka

Projekt reformy prokuratury zaproponował Minister Sprawiedliwości. Przedstawiona w czerwcu 2019 r. reforma¹⁵ będzie polegała na zmianie systemu powoływania i odwoływania prokuratorów. Obecnie Prokuratora Generalnego powołuje rząd na wniosek Ministra Sprawiedliwości na czas nieokreślony. Jednocześnie ustawa stanowi, że Prokuratora Generalnego może odwołać rząd na wniosek Ministra Sprawiedliwości bez wskazania powodów¹⁶. Jeśli chodzi o innych prokuratorów, w ustawie wskazano organ, który ich powołuje, ale nie uregulowano procedury obsadzania wolnych stanowisk prokuratorskich ani wymagań, które musi spełnić kandydat na to stanowisko. Reforma zaproponowana przez Ministra Sprawiedliwości przewiduje, że prokuratorów wyższego szczebla, w tym Prokuratora Generalnego, można odwołać wyłącznie w drodze orzeczenia wydanego w postępowaniu dyscyplinarnym. Przewiduje ona również, że prokuratorzy sprawujący funkcje kierownicze (*vedoucí státní zástupci*) będą powoływani na okres siedmiu lat, oraz wprowadza wymogi dla kandydatów na stanowisko prokuratorskie i zasady procesu obsadzania wolnych stanowisk. Kandydatów powinna wybierać komisja składająca się z pięciu członków, z których trzech powinno być mianowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości (przy czym jeden z nich musi być sędzią), jeden powinien być mianowany przez Prokuratora Generalnego oraz jeden przez prokuratora na kierowniczym stanowisku, który odpowiada za złożenie wniosku o powołanie prokuratora sprawującego funkcje kierownicze. Nowelizacja przewiduje również, że kadencja obecnego Prokuratora Generalnego zakończy się w 2023 r., a kadencja obydwu Naczelných Prokuratorów (*vrchní státní zástupci*) – w 2024 r. Podczas konsultacji kilka zainteresowanych stron¹⁷ wyraziło obawy, że niektóre z proponowanych zmian przyczynią się do utrzymania wysokiego stopnia zaangażowania władzy wykonawczej w wybór Prokuratora Generalnego i innych prokuratorów sprawujących funkcje kierownicze, w szczególności poprzez mianowanie członków komisji odpowiedzialnej za nabór kandydatów na stanowiska prokuratorskie. Ponadto zainteresowane strony skrytykowały fakt, że chociaż nowelizacja przewiduje siedmioletnią kadencję prokuratorów sprawujących funkcje kierownicze, kadencja obecnego Prokuratora Generalnego ma zakończyć się już w 2023 r., a obydwu Naczelných Prokuratorów w 2024 r., co uzasadniono tym, że sprawują oni urząd przez okres dłuższy, niż przewiduje reforma¹⁸. Projekt reformy nadal oczekuje na zatwierdzenie przez rząd, a proces legislacyjny w parlamencie jeszcze się nie rozpoczął.

Jakość

Rząd zaproponował nowelizację ustawy o opłatach sądowych, nad którą obraduje obecnie parlament¹⁹. Przedstawiony w lutym 2020 r. projekt nowelizacji ustawy o opłatach sądowych przewiduje kompleksowe podniesienie niektórych opłat sądowych, co

wykorzystywania takiego systemu do politycznej kontroli treści orzeczeń sądowych. W tym kontekście należy wskazać, że normy, które określają w szczególności zarówno zachowania stanowiące przewinienia dyscyplinarne, jak i konkretnie mające zastosowanie kary, przewidują interwencję niezależnego organu zgodnie z procedurą w pełni gwarantującą prawa potwierdzone w art. 47 i 48 karty, w tym prawo do obrony, oraz przewidują możliwość zaskarżenia orzeczeń organów dyscyplinarnych, są podstawowymi gwarancjami służącymi zachowaniu niezawisłości władzy sądowniczej”.

¹⁵ Materiały opublikowane w bibliotece elektronicznej procesu legislacyjnego, <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBD9J6ZWU>

¹⁶ Ustawa nr 283/1993 Zb.U. o prokuraturze.

¹⁷ W tym Prokurator Generalny, Unia Prokuratorów oraz Rządowa Rada ds. Koordynacji Walki z Korupcją.

¹⁸ Zob. poprzedni przypis. W komunikacie prasowym Prokurator Generalny stwierdził, że w świetle przewidzianego końca kadencji prawdziwym celem ustawy jest zastąpienie jego oraz obydwu Naczelných Prokuratorów.

¹⁹ Projekt ustawy o zmianie ustawy nr 549/1991 Zb.U. o opłatach sądowych.

odzwierciedla wzrost poziomu życia od czasu ostatniej nowelizacji w 2011 r.²⁰ Jednocześnie wniosek przewiduje podwyższenie kwoty niektórych opłat sądowych w celu zachęcenia do bardziej przemyślanego wnoszenia spraw do sądów²¹ i korzystania z alternatywnych metod rozwiązywania sporów takich jak ugody zawierane w drodze mediacji²². Obecnie opłaty sądowe są stosunkowo niskie w przypadku spraw cywilnych i konsumenckich, ale stosunkowo wysokie w przypadku spraw handlowych²³. W procesie konsultacji i debaty publicznej kilka zainteresowanych stron²⁴ wyraziło obawy dotyczące wpływu reformy na dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności w przypadku członków społeczeństwa znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji²⁵. Aby rozwiązać te obawy, w projekcie ustawy zaproponowano, by zwolnienie od opłat sądowych nie miało już charakteru wyjątku. Zwolnienie od opłat sądowych przysługiwałoby każdemu uczestnikowi postępowania sądowego, który udowodni, że znajduje się w trudnej sytuacji finansowej.

Izba Adwokacka wdrożyła system rozszerzonej pomocy prawnej. Izba wdraża wprowadzony w 2018 r. system rozszerzonej nieodpłatnej pomocy prawnej²⁶, w ramach którego adwokat udziela porady prawnej za bardzo niską opłatą lub nieodpłatnie²⁷. System ten jest współfinansowany przez państwo.

Jeżeli chodzi o cyfryzację systemu wymiaru sprawiedliwości, istnieje pole do poprawy. Chociaż możliwe jest wniesienie pozwu drogą elektroniczną²⁸, nie wprowadzono jeszcze możliwości uzyskania dostępu do akt sądowych online, a orzeczenia są dostępne online jedynie częściowo²⁹. Pandemia COVID-19 uwidoczniła potrzebę wprowadzenia cyfrowych akt sądowych. Chociaż Ministerstwo Sprawiedliwości uruchomiło już proces wdrażania elektronicznego systemu zarządzania dokumentami, projekt ten jest wciąż na wczesnym

²⁰ W szczególności na przykład opłata za wytoczenie powództwa w sądowym postępowaniu cywilnym dotyczącym roszczenia pieniężnego opiewającego na kwotę do 20 000 CZK (ok. 750 EUR) zostałyby podwojona z 1 000 CZK (ok. 37 EUR) do 2 000 CZK (ok. 75 EUR), opłata za złożenie wniosku o wydanie elektronicznego nakazu zapłaty w przypadku świadczenia pieniężnego w kwocie do 10 000 CZK (ok. 375 EUR) zostałyby połączona z kategorią do 20 000 CZK (ok. 750 EUR) i wzrosłyby z 400 CZK (ok. 15 EUR) do 1 500 CZK (ok. 56 EUR), zaś opłata za wniesienie skargi do sądu administracyjnego na decyzję organu administracji wzrosłyby z 3 000 CZK (ok. 113 EUR) do 6 000 CZK (ok. 225 EUR).

²¹ W latach 2012–2018 liczba wpływających spraw cywilnych i gospodarczych utrzymywała się stale na nieznacznie wyższym poziomie niż średnia UE. Wykres 3, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r.

²² W takim przypadku opłaty sądowe podlegałyby zwrotowi lub obniżeniu.

²³ Wykresy 24 i 25, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r. Na podstawie odpowiednio konkretnej sprawy konsumenckiej i konkretnego scenariusza dotyczącego sprawy gospodarczej.

²⁴ Na przykład Najwyższy Sąd Administracyjny, Rządowy Komisarz Praw Człowieka, Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych lub Rzecznik Praw Obywatelskich.

²⁵ Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC) orzekł, że w określonych okolicznościach opłaty sądowe mogą utrudniać dostęp do wymiaru sprawiedliwości. Zob. ETPC, Kreuz/Polska, pkt 60–67; ETPC, Podbielski i PPU Polpure/Polska, pkt 65–66; ETPC, Weissman i in./Rumunia, pkt 42; ETPC, Georgel i Georgeta Stoicescu/Rumunia, pkt 69–70; ETPC, Stankov/Bułgaria, pkt 59. Zob. również wyrok Trybunału Sprawiedliwości, C-279/09, DEB, pkt 61, oraz C-61/14, Orizzonte Salute, pkt 46–47.

²⁶ W drodze ustawy nr 258/2017 Zb.U. o zmianie ustawy o adwokaturze.

²⁷ Czas trwania tego rodzaju nieodpłatnej porady prawnej wynosi od 30 do maksymalnie 120 minut w ciągu roku. Opłata za rozpoznanie wniosku wynosi 100 CZK (ok. 4 EUR), jednak przewidziano wyjątki w postaci całkowitego zwolnienia z tej opłaty.

²⁸ Wykres 27, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r.

²⁹ Wykres 28, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r.

etapie realizacji³⁰. Dotychczas z dokumentacji elektronicznej można korzystać wyłącznie w postępowaniu w sprawie nakazu zapłaty³¹.

W 2019 r. przyjęto reformę postępowania upadłościowego. Reforma polegała na rozszerzeniu zakresu spraw, w których sąd może zwolnić dłużnika z obowiązku spłaty długu. Przyczyną jej wprowadzenia był fakt, że duża liczba osób wpadała w tzw. „pułapkę zadłużenia”, co miało negatywne skutki zarówno dla społeczeństwa, jak i poszczególnych osób³². Według najnowszych statystyk (luty 2020 r.) blisko 800 000 osób, co stanowi około 8 % społeczeństwa, jest dłużnikami w postępowaniach egzekucyjnych prowadzonych przez komorników³³, przy czym w wielu przypadkach tego rodzaju środek jest niewspółmierny, biorąc pod uwagę kwotę roszczenia pierwotnego. Jak wynika z informacji z 2019 r., 90 % dłużników nie będzie nigdy w stanie spłacić swoich długów i potencjalnie ma trudności z pokryciem swoich kosztów utrzymania³⁴. Takie okoliczności mogą mieć negatywny wpływ na różne prawa podstawowe³⁵. Celem reformy jest zapewnienie większej liczbie dłużników możliwości uzyskania zwolnienia z obowiązku spłaty długu w toku postępowania upadłościowego. Przyszłość pokaże, czy reforma spełni swój cel.

Efektywność

System wymiaru sprawiedliwości nie boryka się z żadnymi szczególnymi problemami w zakresie efektywności w sprawach cywilnych i handlowych, ale postępowania w sprawach administracyjnych cechują się przewlekłością. Szacowany czas trwania postępowań sądowych w sprawach cywilnych i handlowych jest na poziomie średnim lub krótszym od średniego poziomu, a wskaźnik zamykanych spraw świadczy o tym, że sądy są w stanie rozpoznać wpływające sprawy³⁶. W sprawach administracyjnych Czechy odnotowują średnie wyniki, przy czym w 2018 r. szacowany czas wydania decyzji w sprawie administracyjnej w pierwszej instancji wyniósł 412 dni³⁷. Wskaźnik rozstrzygania spraw należy do najniższych w całej UE³⁸, co świadczy o występowaniu problemów w tym obszarze. Jedną z przyczyn tego problemu mogą być względne niedobory kadrowe – jedynie około 4 % wszystkich sędziów rozpoznaje sprawy administracyjne³⁹. Dane opublikowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości⁴⁰ wskazują, że w 2019 r. występowały znaczne różnice regionalne, jeżeli chodzi o efektywność sądów⁴¹. Różnice te się utrzymują pomimo

³⁰ Trwa obecnie postępowanie przetargowe w celu wyłonienia wykonawcy.

³¹ Ponadto od 2019 r. realizowany jest projekt modernizacji i cyfryzacji prokuratury generalnej poprzez analizę przebiegu procesów w prokuraturze, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości cyfryzacji tych procesów. Projekt ten objęty jest wsparciem z programu wspierania reform strukturalnych Komisji Europejskiej.

³² Sprawozdanie wyjaśniające dotyczące ustawy nr 31/2019.

³³ Strona internetowa Izby Komorniczej Republiki Czeskiej, przegląd statystyczny <https://statistiky.ekcr.info/statistiky>

³⁴ Sprawozdanie z oceny skutków regulacji dotyczące ustawy nr 31/2019.

³⁵ Orzeczenie czeskiego Trybunału Konstytucyjnego nr I. ÚS 3271/13.

³⁶ Wykresy 5–7 i 10–11, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r.

³⁷ Wykres 8, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r.

³⁸ 88 % w 2018 r., wykres 12, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r.

³⁹ Informacje uzyskane w kontekście wizyty w państwie i potwierdzone danymi przedstawionymi w następujących publikacjach: „Czeski system wymiaru sprawiedliwości w 2019 r.: roczne sprawozdanie statystyczne” Ministerstwa Sprawiedliwości oraz CEPEJ (2020), Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States [Badanie dotyczące funkcjonowania systemów sądowych w państwach członkowskich UE].

⁴⁰ „Czeski system wymiaru sprawiedliwości w 2019 r.: roczne sprawozdanie statystyczne”, Ministerstwo Sprawiedliwości, 2020.

⁴¹ Przykładowo średni czas trwania postępowania cywilnego w sądach rozpoznających sprawy najwolniej jest niemal dwukrotnie dłuższy niż w sądach rozpoznających sprawy najszybciej. „Czeski system wymiaru

pozytywnej tendencji do zmniejszania tych nierówności. Ministerstwo Sprawiedliwości rozważa ewentualną nowelizację kodeksu postępowania administracyjnego, m.in. aby przyspieszyć postępowania przed sądami administracyjnymi i zwiększyć ich efektywność⁴².

II. RAMY ANTYKORUPCYJNE

Ramy prawne i instytucjonalne służące zwalczaniu korupcji w znacznej mierze funkcjonują. Za walkę z korupcją odpowiada kilka organów. Departament Ministerstwa Sprawiedliwości ds. Konfliktów Interesów i Walki z Korupcją jest odpowiedzialny za sporządzanie programu antykorupcyjnego. Powołana w 2014 r. Rada Antykorupcyjna pełni rolę organu doradczego rządu. Krajowa Agencja ds. Przystępności Zorganizowanej we współpracy z prokuraturą prowadzi śledztwa w sprawie przestępstw związanych z korupcją. Powołany w 2017 r. jako niezależny organ administracji Urząd Analiz Finansowych pełni rolę jednostki analityki finansowej. Najwyższa Izba Kontroli kontroluje sposób zarządzania dochodami i wydatkami publicznymi, a wyniki przeprowadzanych przez nią kontroli mogą się przyczynić do wykrywania zagrożeń korupcją. W ostatnich latach rozpoczęto szereg reform w dziedzinie przejrzystości i rozliczalności. Szereg istotnych środków legislacyjnych wciąż oczekuje na przyjęcie, w szczególności w obszarze lobbingu i ochrony sygnalistów, a także projekt ustawy o rozszerzeniu mandatu Najwyższej Izby Kontroli.

W ostatnim opublikowanym przez Transparency International wskaźniku postrzegania korupcji w 2019 r. Czechy uzyskały wynik 56/100 i uplasowały się na 13. miejscu w Unii Europejskiej i na 44. na świecie⁴³. 87 % respondentów ostatniego specjalnego badania Eurobarometr z 2020 r. dotyczącego korupcji uważa, że korupcja stanowi w ich kraju powszechne zjawisko (średnia UE – 71 %), a 22 % osób czuje się nią bezpośrednio dotkniętych w codziennym życiu (średnia UE – 26 %)⁴⁴. Ponadto 76 % przedsiębiorstw uznaje korupcję za powszechne zjawisko (średnia UE wynosi 63 %), a 32 % uważa, że korupcja stanowi problem przy prowadzeniu działalności w Czechach (średnia UE – 37 %)⁴⁵. 29 % respondentów uważa, że ściganie korupcji jest wystarczająco skuteczne, aby odstraszyć ludzi od takich praktyk (średnia UE wynosi 36 %), a 21 % przedsiębiorstw uważa, że osoby fizyczne i przedsiębiorstwa przyłapanie na wręczaniu łapówki urzędnikowi wyższego szczebla podlegają odpowiedniej karze (średnia UE – 31 %).

Czechy mają dobrze ugruntowane strategiczne ramy antykorupcyjne. Od 1999 r. rząd przyjmuje kolejne strategie antykorupcyjne. Obecna strategia obejmuje lata 2018–2022⁴⁶ i przewiduje sporządzenie trzech jednorocznych planów działania, których wdrażanie ma być monitorowane przez Rządową Radę Antykorupcyjną. Radę wspiera Departament Ministerstwa Sprawiedliwości ds. Konfliktów Interesów i Walki z Korupcją, który sporządza strategiczne dokumenty antykorupcyjne i jest odpowiedzialny za sporządzanie programu antykorupcyjnego. W lutym 2020 r. rząd zatwierdził nowy plan działania na rzecz walki z korupcją⁴⁷. Koncentruje się on na czterech głównych obszarach priorytetowych: (i) skuteczności i niezależności rządu; (ii) przejrzystości i otwartym dostępie do informacji; (iii) efektywnym zarządzaniu własnością państwową; oraz (iv) rozwoju społeczeństwa

sprawiedliwości w 2019 r.: roczne sprawozdanie statystyczne”, Ministerstwo Sprawiedliwości, 2020, opublikowane dnia 30 czerwca 2020 r.

⁴² Informacje przedstawione przez władze czeskie.

⁴³ Transparency International (2020), wskaźnik postrzegania korupcji z 2019 r.

⁴⁴ Specjalne badanie Eurobarometr 502 (2020).

⁴⁵ Specjalne badanie Eurobarometr 482 (2019).

⁴⁶ Rządowa koncepcja walki z korupcją na lata 2018–2022.

⁴⁷ Plan działania na rzecz walki z korupcją na 2020 r.

obywatelskiego. W kwietniu 2020 r. rząd stwierdził, że zakończono większość działań przewidzianych w planie działania na rok 2019⁴⁸.

Antykorupcyjne ramy prawa karnego zasadniczo funkcjonują, chociaż wciąż istnieją pewne wyzwania w tym obszarze. W czeskim kodeksie karnym penalizuje się przestępstwa łapownictwa biernego i czynnego, płatnej protekcji, zмовы przetargowej w przypadku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub przetargu publicznego oraz zмовы licytantów uczestniczących w aukcji publicznej⁴⁹. Przepisy dotyczące łapownictwa nie obejmują wszystkich kategorii pracowników sektora publicznego, ponieważ ograniczają się do „osób decydujących lub współdecydujących w sprawach leżących w interesie publicznym”⁵⁰. W kodeksie karnym nie penalizuje się wyraźnie przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych⁵¹. Powołany w 2014 r. organ doradczy rządu koordynuje i ocenia działania w dziedzinie w walki z korupcją.

W ciągu ostatnich trzech lat odnotowano duże wahania liczby osób, które objęto postępowaniem przygotowawczym, ścigano i skazano w sprawach o przestępstwa korupcyjne. W 2017 r. czeskie organy ścigania wszczęły 115 postępowań przygotowawczych dotyczących przestępstw korupcyjnych, w porównaniu z 319 w 2018 r. i 152 w 2019 r. W 2017 r. o popełnienie przestępstw korupcyjnych oskarżono lub podejrzewano⁵² 148 osób, w porównaniu z 268 osobami w 2018 r. i 190 w 2019 r.⁵³ W ciągu ostatnich lat w Czechach prowadzono szereg spraw dotyczących korupcji na wysokim szczeblu, w których domniemani sprawcy zostali oskarżeni, a w niektórych przypadkach skazani przez sąd. 62 % czeskich respondentów uczestniczących w badaniu Eurobarometr dotyczącym korupcji z 2020 r.⁵⁴ uważa jednak, że ściganie korupcji nie jest wystarczająco skuteczne, aby odstraszyć ludzi od takich praktyk (średnia UE wynosi 34 %), a 64 % uważa, że nie prowadzi się odpowiedniej liczby postępowań w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu (średnia UE wynosi 66 %). Ponadto 54 % przedsiębiorstw udzielających odpowiedzi w badaniu Eurobarometr z 2019 r. – opinia przedsiębiorców na temat korupcji w UE⁵⁵ uważa za mało prawdopodobne, aby skorumpowane osoby były surowo karane przez sądy grzywną lub karą więzienia (średnia UE – 39 %).

Prowadzone są dochodzenia i audyty na szczeblu krajowym i europejskim dotyczące potencjalnych konfliktów interesów i wykorzystywania funduszy unijnych. Zarządzanie funduszami UE w Czechach było w ostatnich latach zgłaszane jako potencjalny problem⁵⁶. W następstwie dochodzenia przeprowadzonego w latach 2016–2017 przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF), w toku którego wykryto poważne nieprawidłowości w odniesieniu do wykorzystywania funduszy unijnych, na szczeblu krajowym toczy się obecnie postępowanie przygotowawcze w tej głośnej sprawie, a Komisja

⁴⁸ Ocena stanu wdrożenia środków określonych w planie działania na rzecz walki z korupcją na 2019 r.

⁴⁹ Rozdział X dział 3 – sekcja specjalna „Korupcja” ustawy nr 40/2009 Zb.U. Kodeks karny.

⁵⁰ GRECO Third Evaluation Round – Second Compliance Report on the Czech Republic [Trzecia runda oceny GRECO – drugi raport zgodności dotyczący Republiki Czeskiej].

⁵¹ Wdrażanie Konwencji OECD o zwalczaniu przekupstwa: w ostatnim sprawozdaniu z działań następczych podjętych przez Republikę Czeską w związku z 4. etapem wdrażania Konwencji OECD o zwalczaniu przekupstwa zauważono, że istnieje szereg zaleceń, których nie uwzględniono w części albo w całości.

⁵² § 160 i § 179b ust. 3 kodeksu postępowania karnego.

⁵³ Informacje zgromadzone podczas wizyty w Czechach, 3–5 czerwca 2020 r.

⁵⁴ Specjalne badanie Eurobarometr 502 (2020) – korupcja.

⁵⁵ Badanie Eurobarometr Flash 482 (2019) – opinia przedsiębiorców na temat korupcji w UE.

⁵⁶ W czerwcu 2020 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję (2019/2987(RSP)) w sprawie sytuacji w Republice Czeskiej, w której wyraził zaniepokojenie w związku z kwestią konfliktów interesów oraz wykorzystaniem i podziałem funduszy publicznych i unijnych.

rozpoczęła dalsze audyty w celu zbadania kwestii możliwych konfliktów interesów w związku z wykorzystywaniem funduszy unijnych.

Ustawa o konflikcie interesów zawiera przepisy dotyczące konfliktu interesów oraz ujawniania informacji majątkowych⁵⁷. Ma ona zastosowanie do członków rządu, posłów do parlamentu, marszałków (*hejtman*) i radnych sejmików regionalnych, wyższych urzędników publicznych, burmistrzów i członków rad gminy, a także członków organów statutowych, zarządzających, nadzorczych lub kontrolnych. W ustawie ustanowiono centralny rejestr oświadczeń, którym zarządza Ministerstwo Sprawiedliwości. Osoby objęte zakresem stosowania ustawy mają obowiązek składać oświadczenia o interesie osobistym, składnikach majątku, działalności, dochodach, darowiznach i zobowiązaniach. GRECO podkreśliła, że konieczne mogą być skuteczniejsze sankcje w przypadku niedopełnienia obowiązków związanych z oświadczeniami⁵⁸. Podkreślono również, że Czechy powinny rozważyć rozszerzenie zakresu oświadczeń, tak aby obejmowały one informacje na temat małżonków i pozostających na utrzymaniu członków rodzin posłów do parlamentu⁵⁹. W przepisach nie uregulowano kwestii przyjmowania darowizn i innych korzyści przez parlamentarzystów⁶⁰. W ostatnim sprawozdaniu w ramach europejskiego semestru podkreślono brak jasnych zasad obowiązujących parlamentarzystów dotyczących, na przykład, przyjmowania darowizn i innych korzyści, składania oświadczeń na temat innych działalności i oświadczeń o niepełnieniu innych funkcji i stanowisk w państwie oraz kontaktów z lobbystami⁶¹.

Szereg inicjatyw ma na celu wzmocnienie przepisów antykorupcyjnych i zasad uczciwości zawodowej w odniesieniu do administracji publicznej. Wprowadzono wewnętrzne ramy programu antykorupcyjnego⁶², które przewidują regularną ocenę zagrożenia korupcją i wewnętrzne zarządzanie ryzykiem w ministerstwach, innych organach centralnych oraz podległych im organach i agencjach. Każdy organ jest zobowiązany do ustanowienia ram obejmujących kodeks etyczny, szkolenia w zakresie uczciwości zawodowej, wewnętrzne procedury sygnalizowania nieprawidłowości oraz procedury w przypadku podejrzeń o korupcję. Stan wdrożenia ram podlega ocenie przynajmniej co dwa lata. Wprowadzono kodeks etyczny dla urzędników i pracowników służby cywilnej, który jest wiążący dla osób zatrudnionych w administracji centralnej. 80 % respondentów uczestniczących w badaniu Eurobarometr dotyczącym korupcji z 2020 r.⁶³ uważa jednak, że problem korupcji występuje w lokalnych lub regionalnych instytucjach publicznych (średnia UE wynosi 68 %).

Obecnie toczy się debata na temat projektu ustawy o rozszerzeniu uprawnień Najwyższej Izby Kontroli. Rozszerzenie mandatu Najwyższej Izby Kontroli wskazano jako jeden z priorytetów w nowym dokumencie programowym rządu⁶⁴. Celem projektu ustawy⁶⁵

⁵⁷ Ustawa nr 159/2006 Zb.U.

⁵⁸ Za niezłożenie oświadczenia lub niewskazanie wszystkich składników majątku w oświadczeniu grozi sankcja finansowa w kwocie od 1 000 CZK (40 EUR) do 50 000 CZK (1 850 EUR).

⁵⁹ GRECO Fourth Evaluation Round – Interim Compliance Report Czech Republic [Czwarta runda oceny GRECO – wstępny raport zgodności dotyczący Republiki Czeskiej].

⁶⁰ GRECO Fourth Evaluation Round – Interim Compliance Report Czech Republic [Czwarta runda oceny GRECO – wstępny raport zgodności dotyczący Republiki Czeskiej].

⁶¹ Komisja Europejska, sprawozdanie krajowe za 2020 r. dotyczące Czech, SWD(2020) 502 final, s. 43.

⁶² Ustanowione rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 października 2013 r., nr 752.

⁶³ Specjalne badanie Eurobarometr 502 (2020).

⁶⁴ Dokument programowy rządu.

⁶⁵ Obecnie w Izbie Poselskiej odbywa się trzecie czytanie projektu ustawy i oczekuje się na uchwalenie przez Senat związanej z nim zmiany konstytucji.

jest rozszerzenie mandatu Izby, tak by mogła ona kontrolować prawidłowość i skuteczność wydatków publicznych na szczeblu lokalnym i regionalnym. Ustawa obejmowałaby również przedsiębiorstwa państwowe i przedsiębiorstwa z większościowym udziałem Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego⁶⁶. Oczekuje się, że środki te będą miały pozytywny wpływ na rozliczalność i przejrzystość wydatków publicznych.

Zgłoszono inicjatywę ustawodawczą w sprawie lobbingu. Projekt ustawy o lobbingu⁶⁷ oczekuje na uchwalenie. Na mocy tego aktu prawnego ustanowiony zostanie dostępny publicznie rejestr lobbystów oraz osób, wobec których prowadzono lobbing. Lobbyści i urzędnicy publiczni będą mieli obowiązek składania kwartalnych sprawozdań zawierających informacje o swoich wzajemnych kontaktach. Ponadto projekt ustawy zawiera także przepisy dotyczące tzw. „ślądu lobbingowego”, tj. dokumentu, który będzie obowiązkowym załącznikiem do wszystkich projektów ustaw. Będzie on zawierał informacje na temat lobbystów, osób, wobec których prowadzono lobbing, oraz konkretnego sposobu lobbowania w przypadku danego aktu prawnego. Celem tego rozwiązania jest zwiększenie przejrzystości procesu legislacyjnego. Projekt ustawy zawiera również przepisy dotyczące oświadczeń o darowiznach.

Wprowadzono szereg środków zapewniających ochronę sygnalistów i zachęających do zgłaszania korupcji. W rozporządzeniu Rady Ministrów nr 145/2015 Zb.U. ustanowiono ramy wewnętrznego sygnalizowania nieprawidłowości w przypadku urzędników służby cywilnej, którzy są obecnie jedyną grupą pracowników chronionych jako sygnaliści. Wprowadzono również mechanizmy umożliwiające funkcjonariuszom policji i pracownikom cywilnym złożenie zawiadomienia o podejrzeniu korupcji. Obecnie Ministerstwo Sprawiedliwości sporządza projekt ustawy o ochronie sygnalistów, aby wdrożyć dyrektywę 2019/1937 w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii⁶⁸. Jak wynika z danych pochodzących z badania Eurobarometr z 2020 r. dotyczącego korupcji, 55 % czeskich respondentów⁶⁹ nie wiedziałoby, gdzie zgłosić przypadek korupcji, gdyby jej doświadczyli lub byli jej świadkami (średnia UE – 54 %).

W lipcu 2016 r. uruchomiono rejestr umów⁷⁰, w którym publikuje się online umowy opiewające na kwotę powyżej 50 000 CZK (ok. 2 000 EUR). Do rejestru wpisuje się umowy, których stroną jest jeden z wybranych podmiotów prawa publicznego, np. państwo, organy lokalne/regionalne, przedsiębiorstwa państwowe, fundusze państwowe, publiczne uczelnie wyższe lub osoby prawne, w których państwo lub organ lokalny/regionalny (samodzielnie lub wraz z innymi organami lokalnymi/regionalnymi) posiada większościowy udział za pośrednictwem innej osoby prawnej. Niektóre rodzaje umów są wyłączone z obowiązku publikacji w rejestrze⁷¹. Rejestr można uznać za przykład dobrej praktyki o korzystnym oddziaływaniu prewencyjnym w odniesieniu do korupcji.

⁶⁶ Nowelizacja ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (2018).

⁶⁷ Projekt ustawy o lobbingu obejmuje dwa odrębne, lecz powiązane ze sobą projekty: projekt ustawy o lobbingu (druk parlamentarny 565) oraz projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z uchwaleniem ustawy o lobbingu (druk parlamentarny 566).

⁶⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii, Dz.U. L 305 z 26.11.2019, s. 17.

⁶⁹ Specjalne badanie Eurobarometr 502 (2020).

⁷⁰ W dniu 1 lipca 2017 r. wszedł w życie przepis stanowiący, że umowa wywołuje skutki prawne wyłącznie pod warunkiem opublikowania w rejestrze umów.

⁷¹ Strona internetowa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dotycząca rejestru umów, <https://www.mvcr.cz/clanek/registr-smluv.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

W grudniu 2019 r. parlament uchwalił ustawę o powoływaniu członków organów w przedsiębiorstwach państwowych, która weszła w życie w styczniu 2020 r.⁷² W ustawie określono nowe zasady powoływania członków organów statutowych i zarządzających przedsiębiorstw państwowych, a także przedsiębiorstw z częściowym udziałem Skarbu Państwa. Celem ustawy jest zapobieżenie nominacjom o charakterze politycznym oraz dalsze zwiększenie przejrzystości procesu selekcji, ponieważ kandydaci będą musieli przejść procedurę selekcji prowadzoną przez komisję rządową.

W 2019 r. rząd przeprowadził analizę ryzyka korupcji w sektorze opieki zdrowotnej. W analizie stwierdzono, że sektor ten jest jednym z sektorów wysokiego ryzyka, jeżeli chodzi o zagrożenie korupcją. Podkreślono w niej, że ryzyko korupcji występuje we wszystkich obszarach sektora opieki zdrowotnej, począwszy od korupcji, której dopuszczają się pacjenci i świadczeniodawcy, a skończywszy na korupcji w instytucjach rządowych na szczeblu centralnym⁷³. W związku z tą analizą Ministerstwo Zdrowia ma zamiar wprowadzić szczególne środki zaradcze i oczekuje się, że wystąpi z inicjatywą ustawodawczą w celu zoptymalizowania funkcjonowania publicznych zakładów ubezpieczeń.

III. PLURALIZM MEDIÓW

W Karcie praw podstawowych i podstawowych wolności transponowanej do czeskiej ustawy konstytucyjnej zagwarantowano wolność wypowiedzi i prawo do informacji oraz wyraźnie zakazano cenzury⁷⁴. W ustawie o radiofonii i telewizji wyraźnie określono kompetencje czeskiego organu regulacyjnego ds. mediów⁷⁵, zaś w ustawie o wolnym dostępie do informacji⁷⁶ zagwarantowano dostęp do informacji będących w posiadaniu organów publicznych.

Rząd rozważa przeprowadzenie reformy, aby w dalszym stopniu wzmocnić niezależność organu regulacyjnego ds. mediów. W ustawie o radiofonii i telewizji rolę czeskiego organu regulacyjnego ds. mediów powierzono Radzie Radiofonii i Telewizji (Rada)⁷⁷, która jest uprawniona do nadzorowania przekazu radiowego i telewizyjnego, jak również audiowizualnych usług medialnych na żądanie. Inne środki masowego przekazu (w formie drukowanej lub online) podlegają ogólnemu systemowi opierającemu się na prawie karnym, przepisach dotyczących reklamy, ramach ochrony konsumentów oraz inicjatywach samoregulacyjnych⁷⁸. W ustawie określono Radę mianem „niezależnego organu administracji” składającego się z 13 członków oraz określono jej zadania i obowiązki. Ponadto określono w niej kryteria kwalifikowalności, kryteria wykluczające oraz procedury powoływania członków Rady i jej prezesa. Decyzje Rady podlegają kontroli sądowej. W przypadku wielokrotnego i poważnego naruszenia przez Radę obowiązków określonych w ustawie lub wielokrotnego niezatwierdzenia obowiązkowego rocznego sprawozdania Rady z powodu poważnych uchybień Izba Poselska może zwrócić się do Prezesa Rady Ministrów o odwołanie całej Rady. Władze ogłosiły, że przedstawiono wniosek o ograniczenie tego

⁷² Ustawa o powoływaniu członków organów zarządczych i nadzorczych podmiotów prawnych z udziałem Skarbu Państwa (ustawa o powoływaniu członków).

⁷³ Rządowy portal antykorupcyjny, www.korupce.cz

⁷⁴ W latach 2019–2020 pozycja Czech w światowym rankingu wolności prasy prowadzonym przez Reporterów bez Granic nie zmieniła się – Czechy zajmują 40. miejsce na świecie. Reporterzy bez Granic, Republika Czeska.

⁷⁵ Ustawa nr 231/2001 Zb.U., z późniejszymi zmianami.

⁷⁶ Ustawa nr 106/1999 Zb.U.

⁷⁷ Ustawa nr 231/2001 Zb.U., z późniejszymi zmianami.

⁷⁸ W tym w inicjatywach czeskiej Rady Norm Reklamowych.

uprawnienia Izby Poselskiej, tak aby w takich przypadkach można było odwołać wyłącznie pojedynczych członków. Celem tej reformy jest wzmocnienie niezależności całej Rady zgodnie z celami zmienionej dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych⁷⁹.

Kompetencje Rady są jasno określone w przepisach i skutecznie stosowane w praktyce. Jak zauważono w monitorze pluralizmu mediów z 2020 r.⁸⁰ (MPM 2020), ryzyko zagrażające działaniu organu regulacyjnego ds. mediów jest co do zasady niskie, chociaż wydaje się, że zwiększa się stopień polaryzacji ostatnich decyzji dotyczących przekazów medialnych na temat niektórych kwestii szczególnie delikatnych pod względem politycznym⁸¹.

W Czechach nie obowiązują przepisy szczególne regulujące przejrzystość własności mediów. We wspomnianej powyżej ustawie o radiofonii i telewizji, która ma również na celu kontrolę nad fuzjami nadawców, wprowadzono ograniczenia dotyczące kumulowania koncesji lub osobistych powiązań między różnymi nadawcami. W ustawie o konflikcie interesów⁸² zakazano urzędnikom publicznym pełnienia funkcji nadawcy radiowego lub telewizyjnego, wydawcy prasy drukowanej lub podmiotu nadzorującego takiego nadawcę lub wydawcę. W ustawie wymaga się ujawnienia określonych faktów w odpowiednich rejestrach publicznych zgodnie z ogólnymi zasadami regulującymi wpis przedsiębiorstw do rejestru. Przedsiębiorstwa medialne nie są jednak zobowiązane do ujawniania swoich struktur właścicielskich, zmian w tych strukturach ani żadnych informacji dotyczących właściciela rzeczywistego przedsiębiorstwa⁸³. W tym kontekście należy zauważyć, że w monitorze pluralizmu mediów z 2020 r. podkreślono wysokie ryzyko dla przejrzystości własności mediów, zwłaszcza biorąc pod uwagę ogólny wysoki poziom ryzyka związany z zagrożeniami dla pluralizmu rynku w ujęciu bardziej ogólnym, jeżeli chodzi o wpływy o charakterze komercyjnym i wpływ właściciela na materiał redakcyjny i koncentrację mediów informacyjnych⁸⁴. Pomimo przyjęcia nowelizacji ustawy o konflikcie interesów w 2017 r., w której wyraźnie zakazano politykom posiadania udziałów w mediach, zagrożenie dla politycznej niezależności mediów pozostaje wysokie, biorąc pod uwagę, że wpływ polityczny może być wciąż wywierany za pośrednictwem nieformalnych sieci oraz wpływowych sojuszy między właścicielami a politykami⁸⁵. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego oraz stowarzyszeń dziennikarzy, których opinii zasięgnęła Komisja na

⁷⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku.

⁸⁰ Monitor pluralizmu mediów z 2020 r.

⁸¹ Władze czeskie sporządziły projekt ustawy transponującej zmienioną dyrektywę o audiowizualnych usługach medialnych, której uchwalenie planuje się na koniec 2020 r. lub początek 2021 r.

⁸² Ustawa nr 159/2006 Zb.U., z późniejszymi zmianami.

⁸³ W zmienionej dyrektywie o audiowizualnych usługach medialnych zachęca się państwa członkowskie do przyjmowania środków prawnych przewidujących, że dostawcy usług medialnych podlegający ich jurysdykcji zapewniają dostęp do informacji o swojej strukturze właścicielskiej, w tym właścicielach rzeczywistych. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku.

⁸⁴ Monitor pluralizmu mediów z 2020 r.

⁸⁵ Monitor pluralizmu mediów z 2020 r.

potrzeby niniejszego sprawozdania, potwierdzili, że dynamika ta stanowi najpoważniejsze zagrożenie dla pluralizmu mediów w państwie⁸⁶.

W Czechach nie przewidziano przepisów szczególnych dotyczących przydzielania reklam państwowych, które wykraczałyby poza ogólne wymogi dotyczące reklam określone w ustawie o zamówieniach publicznych⁸⁷, przewidujące, że każdą umowę dotyczącą reklam państwowych opiewającą na kwotę powyżej 50 000 CZK (ok. 2 000 EUR) należy opublikować i ujawnić w rejestrze publicznym. W monitorze pluralizmu mediów z 2020 r. podkreślono również pewne zagrożenia wynikające z braku regulacji zapewniających przejrzystość reklamy politycznej online⁸⁸.

Dostęp do informacji jest zagwarantowany na mocy przepisów, ale w praktyce mogą występować przeszkody. W ustawie o wolnym dostępie do informacji⁸⁹ zagwarantowano dostęp do informacji będących w posiadaniu organów publicznych. Przygotowywany obecnie projekt nowelizacji⁹⁰ wprowadziłby mechanizm – zgodnie z czeskim orzecnictwem – mający na celu zapobieganie składaniu „oczywiście bezzasadnych wniosków o udzielenie informacji”. Nowelizacja umożliwiłaby organowi publicznemu żądanie uiszczenia zaliczki na pokrycie kosztów związanych z obszernym wyszukiwaniem informacji. Rozwiązanie to mogłoby stanowić przeszkodę w dostępie do szczegółowych informacji posiadanych przez organy publiczne. Ponadto podczas wizyty w państwie obawy wzbudziły doniesienia na temat organów publicznych, które odmawiają dostępu do informacji i kwestionują przed sądami wnoszone przez obywateli wnioski⁹¹.

Chociaż uważa się, że dziennikarzom nie grozi naruszenie nietykalności fizycznej, w dyskursie politycznym pojawiają się pod ich adresem obelgi i groźby. W latach 2019 i 2020 na platformie Rady Europy propagującej ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwo dziennikarzy⁹² nie opublikowano żadnych wpisów dotyczących Czech. W monitorze pluralizmu mediów z 2020 r. stwierdzono również, że obszary takie jak zawód dziennikarza, standardy dziennikarskie i ochrona dziennikarzy są narażone na niewielkie ryzyko. Zauważono jednak, że „obelgi, zniesławienia i groźby pod adresem dziennikarzy stały się powszechne w dyskursie politycznym zarówno w przypadku partii populistycznych, jak i prawicowych”⁹³, a także poszczególnych polityków⁹⁴. Należy także odnotować, że jedną z sankcji za zniesławienie jest kara pozbawienia wolności – w wymiarze do jednego roku oraz jako jaka dodatkowa⁹⁵.

⁸⁶ Informacje uzyskane w kontekście wizyty w państwie i w ramach procesu konsultacji służącego przygotowaniu sprawozdania, np. uwagi przekazane przez organizację Oddział Transparency International w Republice Czeskiej na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

⁸⁷ Ustawa nr 134/2016 Zb.U.

⁸⁸ Monitor pluralizmu mediów z 2020 r.

⁸⁹ Ustawa nr 106/1999 Zb.U.

⁹⁰ Nowelizacja została skierowana pod obrady na pierwszym czytaniu Izby Poselskiej Parlamentu Republiki Czeskiej, druk nr 633.

⁹¹ Informacje uzyskane w kontekście wizyty w państwie i podane również w monitorze pluralizmu mediów z 2020 r.

⁹² Rada Europy. Platforma propagująca ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy.

⁹³ Monitor pluralizmu mediów z 2020 r.

⁹⁴ W tym w przemówieniach Prezydenta Republiki. W tym kontekście należy przypomnieć, że zgodnie z zaleceniem Rady Europy 2016/4 „państwa członkowskie powinny ustanowić kompleksowe ramy legislacyjne umożliwiające dziennikarzom i innym podmiotom ze środowiska mediów wnoszenie wkładu w debatę publiczną w sposób skuteczny i bez obaw”.

⁹⁵ Centrum ds. Pluralizmu i Wolności Mediów (2019), Decriminalisation of Defamation [Depenalizacja zniesławienia].

IV. INNE KWESTIE INSTYTUCJONALNE ZWIĄZANE Z MECHANIZMAMI KONTROLI I RÓWNOWAGI

Czechy posiadają system rządu oparty na dwuizbowym parlamencie⁹⁶, przy czym Prezydenta wybiera się w wyborach bezpośrednich. Podmioty uprawnione do składania wniosków ustawodawczych obejmują: członka Izby Poselskiej, grupę członków Izby Poselskiej, Senat, rząd lub organy przedstawicielskie jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla⁹⁷. Trybunał Konstytucyjny może przeprowadzać następczą kontrolę zgodności z konstytucją. Oprócz systemu wymiaru sprawiedliwości istotną rolę w mechanizmach kontroli i równowagi odgrywają urząd Rzecznika Praw Obywatelskich i społeczeństwo obywatelskie.

Przeprowadzanie ocen skutków oraz konsultacje z zainteresowanymi stronami stanowią ugruntowane praktyki w procedurze ustawodawczej. Wniosek ustawodawczy mogą złożyć: Izba Poselska (poseł lub grupa posłów), Senat (wyłącznie w całości), rząd oraz sejmiki regionalne (*krajské zastupitelstvo*). Wniosek zawiera również uzasadnienie, które powinno obejmować ocenę obecnej sytuacji prawnej, wyjaśnienie potrzeby wprowadzenia nowych przepisów, opis oczekiwanych skutków gospodarczych i finansowych oraz wyjaśnienie kwestii zgodności wniosku z porządkiem konstytucyjnym, traktatami międzynarodowymi oraz z obowiązkami wynikającymi z członkostwa w Unii Europejskiej. Ocena skutków jest wymagana w odniesieniu do każdego wniosku ustawodawczego sporządzonego przez rząd, jak również każdego aktu prawnego, w przypadku którego oczekuje się, że będzie się wiązał ze znacznymi kosztami dla przedsiębiorstw, organów administracji i obywateli. W przypadku przepisów będących przedmiotem wniosku członków parlamentu oraz organów lokalnych i regionalnych nie przeprowadza się oceny skutków regulacji. Rząd, który przygotowuje znaczną większość aktów ustawodawczych, powołał szereg organów doradczych i roboczych, w których zasiadają eksperci, zainteresowane strony lub przedstawiciele innych zainteresowanych grup⁹⁸. Pomimo tych kompleksowych ram zainteresowane strony będące przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, których opinii zasięgnięto, wyraziły zaniepokojenie domniemanym brakiem obowiązku przeprowadzania konsultacji oraz brakiem skutecznych działań następczych w związku z przeprowadzonymi konsultacjami⁹⁹. Konsultacje z Trybunałem Konstytucyjnym, Sądem Najwyższym, Najwyższym Sądem Administracyjnym oraz prokuraturą generalną przeprowadza się wówczas, gdy projekt wniosku wiąże się z zakresem kompetencji tych organów.

Podejmowane są starania na rzecz dalszego zwiększania przejrzystości procesu legislacyjnego. Dostęp do dokumentów rządowych i parlamentarnych jest już możliwy za pośrednictwem szeregu narzędzi online¹⁰⁰. Ponadto realizowany jest projekt mający na celu stworzenie portalu zawierającego teksty aktów prawnych i portalu poświęconego tworzeniu

⁹⁶ Składającym się z izby niższej – Izby Poselskiej (*Poslanecká sněmovna*) oraz izby wyższej – Senatu (*Senát Parlamentu České republiky*).

⁹⁷ Art. 41 konstytucji.

⁹⁸ Strona internetowa rządu, <https://www.vlada.cz/en/pracovni-a-poradni-organy-vlady/>

⁹⁹ Np. uwagi przekazane przez Komitet Helsiński w Czechach na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

¹⁰⁰ Narzędzia te obejmują narzędzie ODok, <https://www.odok.cz/>, które umożliwia obieg dokumentów między centralnymi organami administracji państwowej, bibliotekę elektroniczną procesu legislacyjnego (eKLEP, <https://apps.odok.cz/>), która obejmuje wszystkie przygotowane akty prawne, a nawet niektóre powiązane z nimi dokumenty takie jak komentarze i sprawozdania z oceny skutków regulacji, strony internetowe Izby Poselskiej i Senatu, za pośrednictwem których udostępniane są dokumenty związane ze wszystkimi wnioskami ustawodawczymi, transmisje online obrad obydwu izb, a także zapisy stenograficzne obrad Izby Poselskiej i Senatu oraz protokoły posiedzeń komisji.

aktów prawnych¹⁰¹, które umożliwiłyby łatwiejszą kontrolę procesu legislacyjnego i łatwiejsze uczestnictwo w tym procesie. Termin zakończenia projektu przewidziany jest na koniec 2020 r.

Środki zastosowane w odpowiedzi na pandemię COVID-19 zostały poddane kontroli sądowej. W dniu 12 marca 2020 r. rząd ogłosił stan nadzwyczajny. Stan nadzwyczajny, po dwukrotnym przedłużeniu, na które zezwoliła Izba Poselska, trwał do dnia 17 maja¹⁰². Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ogłoszenia stanu nadzwyczajnego w związku z pandemią COVID-19 oraz szereg środków rządowych i środków nadzwyczajnych wdrożonych przez Ministerstwo Zdrowia poddano kontroli sądowej Sądu Miejskiego w Pradze, Najwyższego Sądu Administracyjnego oraz Trybunału Konstytucyjnego¹⁰³. W orzeczeniach stwierdzono zgodność z konstytucją rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ogłoszenia stanu nadzwyczajnego, jak również – w większości przypadków – zaskarżonych środków nadzwyczajnych. Sąd Miejski w Pradze uchylił cztery środki¹⁰⁴, co spowodowało konieczność wprowadzenia dostosowań legislacyjnych przez rząd.

Rzecznik Praw Obywatelskich broni praw jednostek w kontaktach z organami publicznymi oraz propaguje standardy dobrych rządów. W Czechach nie powołano krajowej instytucji praw człowieka¹⁰⁵. Powołano Rzecznika Praw Obywatelskich, który jest organem niezależnym w znaczeniu formalnym i materialnym i nie należy do systemu trójpodziału władzy. Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich powołano na mocy ustawy i nie ma umocowania w konstytucji. Głównym zadaniem Rzecznika Praw Obywatelskich jest pomoc obywatelom w przypadkach, gdy działanie organów publicznych jest niezgodne z prawem albo z zasadami demokratycznego państwa i dobrych rządów, poprzez prowadzenie postępowań wyjaśniających i zalecanie działań mających na celu poprawę sytuacji. Rzecznik Praw Obywatelskich nie ma uprawnień decyzyjnych, a wyniki prowadzonych przez niego postępowań wyjaśniających nie są prawnie wiążące¹⁰⁶. Rzecznikowi Praw Obywatelskich powierzono dodatkowo mandat organu ds. równości, krajowego mechanizmu monitorowania na mocy Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, krajowego mechanizmu prewencji w ramach Komitetu ONZ przeciwko Torturom oraz organu monitorującego powroty przymusowe¹⁰⁷.

W Senacie organizuje się debaty na temat systemu wymiaru sprawiedliwości. Senat organizuje konferencje i debaty na tematy związane z systemem wymiaru sprawiedliwości, dzięki którym senatorowie mają możliwość omówienia kwestii dotyczących systemu wymiaru sprawiedliwości i rozwiązań politycznych. Ostatnia konferencja odbyła się w listopadzie 2019 r. Była to zorganizowana przez Komisję Konstytucyjno-Prawną we

¹⁰¹ Więcej informacji na temat projektu można uzyskać na stronie: <https://www.mvcr.cz/clanek/esbirka-a-elegislativa.aspx> Projekt jest współfinansowany ze środków unijnych.

¹⁰² Rząd może ogłosić stan nadzwyczajny na okres do 30 dni, a jego dalsze przedłużenie jest możliwe wyłącznie za zgodą Izby Poselskiej. Ustawa konstytucyjna nr 110/1998 art. 5 i 6.

¹⁰³ Na przykład orzeczenia Sądu Miejskiego w Pradze nr 14 A 41/2020 z dnia 23 kwietnia 2020 r. oraz nr 10 A 35/2020 – 261 z dnia 7 maja 2020 r., orzeczenia Najwyższego Sądu Administracyjnego z dnia 4 czerwca 2020 r. nr 6 As 88/2020 – 44, z dnia 21 maja 2020 r. nr 5 As 138/2020 – 80, z dnia 8 maja 2020 r. nr Nao 48/2020 – 149 oraz orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 kwietnia 2020 r. nr Pl. ÚS 8/20.

¹⁰⁴ Sąd Miejski w Pradze (2020), wyrok nr 14 A 41/2020, 23 kwietnia 2020 r.

¹⁰⁵ Zalecenia w sprawie ustanowienia krajowej instytucji praw człowieka wielokrotnie kierowano do Czech w powszechnym okresowym przeglądzie praw człowieka ONZ i zostały one przez Czechy przyjęte.

¹⁰⁶ Ustawa nr 349/1999 Zb.U. o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

¹⁰⁷ State of the Rule of Law in Europe. Reports from National Human Rights Institutions [Stan praworządności w Europie. Sprawozdania krajowych instytucji praw człowieka], s. 64.

współpracy z Sądem Najwyższym międzynarodowa konferencja „Efektywność i jakość czeskiego sądownictwa: ocena i perspektywy”.

Spółczesność obywatelska jest dynamiczna i zróżnicowana, jednak rosną naciski na niektóre rodzaje NGO. Przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego uznaje się za otwartą¹⁰⁸ i społeczeństwo obywatelskie aktywnie uczestniczy we wspieraniu demokracji, uczciwości administracji publicznej oraz niezależności sądownictwa i prokuratury¹⁰⁹. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności w obszarze migracji i problematyki płci, spotykają się jednak z rosnącą niechęcią ze strony niektórych grup społecznych i partii politycznych¹¹⁰.

¹⁰⁸ Ocena przyznana przez CIVICUS; oceny tej przestrzeni w skali pięciostopniowej są następujące: otwarta, ograniczona, utrudniona, stłumiona i zamknięta.

¹⁰⁹ CIVICUS, 22 lipca 2019 r., Politicians continue to undermine critical media in the Czech Republic. Mass protests persist [Politycy nadal podważają niezależność krytycznych mediów w Republice Czeskiej. Trwają masowe protesty]. CIVICUS, 15 stycznia 2020 r., Citizens call for PM's resignation in anti-government protests; press freedom in decline [Obywatele żądają dymisji premiera podczas protestów antyrządowych. Upadek wolności prasy].

¹¹⁰ Uwagi przekazane przez Czechy na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r., s. 33.

Załącznik I Wykaz źródeł w porządku alfabetycznym*

* Wykaz odpowiedzi otrzymanych w kontekście konsultacji dotyczących sprawozdania na temat praworządności z 2020 r. można znaleźć na (stronie internetowej Komisji).

Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przystępczości, goAML (system przeciwdziałania praniu pieniędzy). <https://www.unodc.org/unodc/en/global-it-products/goaml.html>.

Centrum ds. Pluralizmu i Wolności Mediów (2019), Decriminalisation of Defamation. https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

Centrum ds. Pluralizmu i Wolności Mediów (2020), 2020 Media pluralism monitor. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

CEPEJ (2020), Study on the functioning of the judicial systems in the EU Member States.

CIVICUS (15 stycznia 2020 r.), Citizens call for PM's resignation in anti-government protests; press freedom in decline [Obywatele żądają dymisji premiera podczas protestów antyrządowych. Upadek wolności prasy]. <https://monitor.civicus.org/updates/2020/01/15/citizens-call-pms-resignation-anti-government-protests-press-freedom-decline/>.

CIVICUS (22 lipca 2019 r.), Politicians continue to undermine critical media in the Czech Republic. Mass protests persist [Politycy nadal podważają niezależność krytycznych mediów w Republice Czeskiej. Trwają masowe protesty]. <https://monitor.civicus.org/updates/2019/07/22/Politicians-continue-to-undermine-critical-media-in-the-Czech-Republic-Mass-protests-persist/>.

CIVICUS, Monitor tracking civic space: Republika Czeska. <https://monitor.civicus.org/country/czech-republic/>.

Czeska Izba Adwokacka (2020), uwagi czeskiej Izby Adwokackiej przekazane w ramach konsultacji z zainteresowanymi stronami na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji (2019), specjalne badanie Eurobarometr 482: opinia przedsiębiorców na temat korupcji w UE.

Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji (2020), specjalne badanie Eurobarometr 502: korupcja.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii, Dz.U. L 305 z 26.11.2019.

ENNHRI (2020), State of the Rule of Law in Europe. Reports from National Human Rights Institutions. <http://ennhri.org/rule-of-law-report/>.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (2001), wyrok z dnia 19 czerwca 2001 r., Kreuz/Polska, 28249/95.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (2001), wyrok z dnia 2 października 2001 r., Stankov/Bułgaria, nr 29221/95 i 29225/95.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (2005), wyrok z dnia 26 lipca 2005 r., Podbielski i PPU Polpure/Polska, 39199/98.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (2006), wyrok z dnia 24 maja 2006 r., Weissman i in./Rumunia, 63945/00.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (2011), wyrok z dnia 26 lipca 2011 r., Georgel i Georgeta Stoicescu/Rumunia, 9718/03.

- GRECO (2018), Third Evaluation Round – Second Compliance Report on the Czech Republic on Incriminations (ETS 173 i 191, GPC 2).
- GRECO (2019), Fourth Evaluation Round preventing corruption in respect of members of Parliament, judges and prosecutors – Interim compliance report, Czech Republic.
- Komisja Europejska (2018, 2019, 2020), unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości.
- Komisja Europejska (2019), sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady oceniające, w jakim zakresie państwa członkowskie podjęły środki niezbędne do zapewnienia zgodności z decyzją ramową Rady 2003/568/WSISW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym, COM(2019) 355 final.
- Komisja Europejska (2020), sprawozdanie krajowe za 2020 r. dotyczące Czech, SWD(2020) 502 final.
- Komitet Helsiński w Czechach (2020). Uwagi Komitetu Helsińskiego w Czechach przekazane w ramach konsultacji z zainteresowanymi stronami na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.
- Konferencja państw-stron Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (2018), sprawozdanie krajowe z wdrożenia Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji.
<https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/ImplementationReviewGroup/ExecutiveSummaries/V1808272e.pdf>.
- Ministerstwo Sprawiedliwości (2018), sprawozdanie końcowe z oceny skutków regulacji, nowelizacja ustawy nr 182/2006 Zb.U. (prawo upadłościowe).
<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0#prilohy>.
- Ministerstwo Sprawiedliwości (2020), Czeski system wymiaru sprawiedliwości w 2019 r.: roczne sprawozdanie statystyczne.
https://www.justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2019_vyrocn_i_stat_zprava.docx/d5bc0218-e4a9-40d2-99c7-26016974fd0b.
- Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Czeskiej (2020), Czeski system wymiaru sprawiedliwości w 2019 r.: roczne sprawozdanie statystyczne.
https://www.justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2019_vyrocn_i_stat_zprava.docx/d5bc0218-e4a9-40d2-99c7-26016974fd0b.
- Najwyższy Sąd Administracyjny Republiki Czeskiej, orzeczenia z dnia 27 kwietnia 2006 r., 4 Aps 4/2005, oraz z dnia 21 maja 2008 r., nr 4 Ans 9/2007.
- Najwyższy Sąd Administracyjny Republiki Czeskiej, orzeczenie z dnia 4 czerwca 2020 r., nr 6 As 88/2020 – 44.
- Najwyższy Sąd Administracyjny Republiki Czeskiej, orzeczenie z dnia 21 maja 2020 r., nr 5 As 138/2020 – 80.
- Najwyższy Sąd Administracyjny Republiki Czeskiej, orzeczenie z dnia 8 maja 2020 r., nr Nao 48/2020 – 149.
- Oddział Transparency International w Republice Czeskiej (2020), uwagi Oddziału Transparency International w Republice Czeskiej przekazane w ramach konsultacji z zainteresowanymi stronami na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.
- OECD (2019), Czech Republic's Phase 4 Follow-up Report on the progress made by the Czech Republic to implement the OECD Anti-Bribery Convention.
- Parlament Europejski, rezolucja w sprawie wznowienia postępowania przeciwko premierowi Republiki Czeskiej w związku ze sprzeniewierzeniem funduszy UE i możliwym konfliktem interesów, 2019/2987(RSP).

Parlament Republiki Czeskiej (2019), druk parlamentarny 565/0, część 1/4, rządowy wniosek w sprawie ustawy o lobbingu. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=565&CT1=0>.

Prokurator generalny (2019), pismo do ministra sprawiedliwości zawierające uwagi na temat nowelizacji ustawy o prokuraturze, biblioteka elektroniczna procesu legislacyjnego. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBBD9J6ZWU>.

Prokuratura generalna (2019), uwagi prokuratora generalnego na temat dyskusji nad uwagami o ustawie o prokuraturze. <http://www.nsz.cz/index.php/en/tiskove-zpravy/2414-nejvyi-statni-zastupce-komentuje-projednavani-pipominek-k-zakonu-o-statnim-zastupitelstvi>.

Rada Europy, platforma propagująca ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy – Republika Czeska. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/czech-republic>.

Rada Europy: Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisja Wenecka) (2010), Report on the independence of the judicial system part I: the independence of judges, CDL-AD(2010)004.

Rada Europy: Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisja Wenecka) (2016), The Rule of Law Checklist, CDL-AD(2016)007.

Rada Europy: Komitet Ministrów (2010), rekomendacja CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów dotycząca sędziów i ich: niezawisłości, odpowiedzialności i efektywności.

Rada Europy: Komitet Ministrów (2016), Recommendation CM/REC(2016)4 on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors.

Rada Praw Człowieka ONZ. Powszechny okresowy przegląd praw człowieka – Czechy. <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/czindex.aspx>.

Rada Unii Europejskiej (2019), zalecenie Rady z dnia 9 lipca 2019 r. w sprawie krajowego programu reform Czech na 2019 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Czechy programu konwergencji na 2019 r., Dz.U. 2019/C 301/03.

Reporterzy bez Granic, Republika Czeska. <https://rsf.org/en/czech-republic>.

Rząd czeski (2013), wewnętrzny departamentalny ramowy program antykorupcyjny, rozporządzenie Rady Ministrów nr 752 z dnia 2 października 2013 r.

Rząd czeski (2018), dokument programowy rządu. <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-165960/>.

Rząd czeski (2018), nowelizacja ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli.

Rząd czeski (2018), projekt ustawy o lobbingu. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=565&CT1=0>.

Rząd czeski (2019) sprawozdanie z oceny skutków regulacji dotyczące nowelizacji ustawy nr 31/2019. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0#prilohy>.

Rząd czeski (2019), nowelizacja ustawy nr 549/1991 Zb.U. o opłatach sądowych oraz powiązane materiały. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBFWH26LU>.

Rząd czeski (2019), nowelizacja ustawy nr 6/2002 Zb.U. o sądach i sędziach oraz powiązane materiały. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBBACDB5R>.

Rząd czeski (2019), nowelizacja ustawy nr 7/2002 Zb.U. o postępowaniach dotyczących sędziów, prokuratorów i komorników oraz powiązane materiały. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBBAD2VD2>.

Rząd czeski (2019), plan działania na rzecz walki z korupcją na 2020 r.

Rząd czeski (2019), projekt nowelizacji ustawy nr 283/1993 Zb.U. o prokuraturze oraz powiązane materiały. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBBD9J6ZWU>.

Rząd czeski (2020), Ocena stanu wdrożenia środków określonych w planie działania na rzecz walki z korupcją na 2019 r.

Rząd czeski (2020), uwagi przekazane przez Czechy na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

Rząd czeski, rządowa koncepcja walki z korupcją na lata 2018–2022.

Rządowa Rada ds. Koordynacji Walki z Korupcją (2019), protokół 21. posiedzenia, które odbyło się dnia 2 października 2019 r. <https://korupce.cz/wp-content/uploads/2019/11/Z%C3%A1znam-z-21-jedn%C3%A1n%C3%AD-RV-konan%C3%A9ho-dne-02.10.2019.pdf>.

Sąd Grodzki w Pradze, orzeczenie z dnia 23 kwietnia 2020 r., 14 A 41/2020.

Sąd Grodzki w Pradze, orzeczenie z dnia 7 maja 2020 r., 10 A 35/2020 – 261.

Stowarzyszenie prokuratorów (2019), pełna treść uwag stowarzyszenia na temat nowelizacji ustawy o prokuraturze. <https://www.uniesz.cz/wp-content/uploads/2019/07/P%C5%99ipom%C3%ADnky-LK-USZ-novela-ZSZ.rtf>.

Stowarzyszenie prokuratorów (2019), uwagi na temat nowelizacji ustawy o prokuraturze. <https://www.uniesz.cz/pripominky-unie-k-ministerskemu-navrhu-na-zmenu-zakona-o-statnim-zastupitelstvi/>.

Strona internetowa Izby Komorniczej Republiki Czeskiej, przegląd statystyczny. <https://statistiky.ekcr.info/statistiky>.

Transparency International (2020), wskaźnik postrzegania korupcji z 2019 r.

Trybunał Konstytucyjny Republiki Czeskiej, orzeczenie z dnia 22 kwietnia 2020 r., Pl. ÚS 8/20.

Trybunał Konstytucyjny Republiki Czeskiej, orzeczenie z dnia 22 kwietnia 2020 r., Pl. ÚS 8/20.

Trybunał Konstytucyjny Republiki Czeskiej, orzeczenie z dnia 6 lutego 2014 r., I. ÚS 3271/13.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., AK, sprawy połączone C-585/18, C-624/18 i C-625/18.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., DEB, C-279/09.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., LM, C-216/18 PPU.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyrok z dnia 6 października 2010 r., Orizzonte Salute, C-61/14.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., Land Hessen, C-272/19.

Wirtualna wizyta w Czechach w kontekście sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

Załącznik II: Wizyta w Republice Czeskiej

Służby Komisji odbyły w czerwcu 2020 r. spotkania wirtualne z następującymi podmiotami:

- Czeska Izba Adwokacka
- Frank Bold, program „Rekonstrukcja państwa”
- Izba Komornicza
- Krajowa Agencja ds. Przestępczości Zorganizowanej Policji Czeskiej
- Międzynarodowy Instytut Prasowy w Republice Czeskiej
- Nadační fond nezávislé žurnalistiky (Fundacja na rzecz niezależnego dziennikarstwa)
- Najwyższa Izba Kontroli
- Najwyższy Sąd Administracyjny
- Oddział Transparency International w Republice Czeskiej
- Prokuratura Generalna
- Rada Radiofonii i Telewizji
- Rządowa Rada Antykorupcyjna
- Rzecznik Praw Obywatelskich
- Sąd Najwyższy
- Stowarzyszenie Dziennikarzy
- Unia Prokuratorów
- Unia Sędziów
- Urząd Analiz Finansowych

* Komisja spotkała się również z następującymi organizacjami podczas szeregu spotkań horyzontalnych:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe
- EuroCommerce
- Europejskie Centrum na rzecz Prawa Organizacji Pozarządowych
- Europejskie Centrum Wolności Prasy i Mediów
- Europejskie Forum Obywatelskie
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- Konferencja Kościołów Europejskich
- Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka
- Międzynarodowa Komisja Prawników
- Międzynarodowy Instytut Prasowy
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute
- Platforma na rzecz uczenia się przez całe życie
- Reporterzy bez Granic
- Społeczeństwo Obywatelskie Europy
- Transparency International UE